

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۸/۰۲/۲۱

شاه محمود محمود

اهمیت زبان مادری در بیرون از افغانستان

مقدمه:

از بدو پیدایش انسان زبان جز انتقال مفاهیم و شناخت و آموزش و اتصال خانواده بوده است. طفل بعد از تولد؛ احساس و گرمای مادر را لمس میکند و زبان که مادر به آن صحبت مینماید گوش فرا میدهد و به آن خو گرفته و حفظ میکند. برخی را با احساس خویش میشناسد و برخی را با چشمان خود تماشا نموده و مفهوم آنرا در حافظه نگه میدارد. بنابراین در کل زبان مادری عبارتند از: زبان طفل همان زبانی است که از بدو تولد در آغوش مادر و محیط خانه از والدین اش به خصوص مادر فرامی گیرد؛ میباشد و یا در واقع زبان اولی و اصلی همان زبان مادر طفل میباشد. در این جا نمیتوان پدر را استثنی قایل شد. در کشور ما چون اکثر ازدواج ها میان اقوام مختلف که دارای زبانهای متفاوت هستند صورت گرفته باشد؛ بنابراین معیار ما زبان مادری طفل است.

زبان مادری با تظاهرات ۲۱ فیبروری ۱۹۵۲ م شهر داکا بنگال (پاکستان شرقی و یا بنگله دیش امروزی) هیچگونه ارتباط ندارد. تنها آنچه که زبان مادری را مرتبت و منزله جهانی داد؛ نامگذاری این روز در کنفرانس عمومی یونسکو مبنی بر تظاهرات فوق داشته است که در سال ۱۹۹۹ م به منظور کمک به تنوع زبانی در جهان بوده است. مجمع عمومی سازمان ملل متحد نیز به دلیل اهمیت زیاد آن، سال ۲۰۰۸ م را سال جهانی زبان ها اعلام کرد. و شعار «کسی که نتواند به زبان مادری خود صحبت کند، بخواند و بنویسد بیسواد محسوب میشود (یونسکو)».

تنوع زبانی و فرهنگی و تعدد اقوام، ملیت ها و گروه های زبانی در سطح جهان غیرقابل انکار است. در حال حاضر بالغ بر پنج هزار اقلیت و گروه قومی در جهان زیست می کنند. بر اساس احصائیه های سازمان ملل؛ نیمی از شش هزار زبانی که مردم جهان به آن سخن می گویند در حال نابودی است و در این تنوع زبانی کشور ما افغانستان نیز شامل است. زبانهای پشتو، فارسی - دری، ازبکی، ترکمنی، نیکودری هزاره ها، بلوچی، نورستانی، پشه ای، براهویی، پامیری، واخی، شغنی و اورمیری و برخی دیگر. اما چند تایی این زبان ها که با عدم توجه گویندگان مواجه شده است روبه زوال است و برخی دیگر دیده میشود که بصورت ارادی روبه حاشیه روان است.

د پانو شمیره: له ۱ تر ۳

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلینکني د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولی

تجلیل از روز زبان مادری در دنمارک:

جمعی از هموطنان ما از شهرهای دور و نزدیک دنمارک گردهم آمدند تا از زبان مادری در شهر (سنوبورگ) سیمیناری را طی محفلی برگزار نمایند. دانشمندان و ژورنالیستان و افراد صاحب نظر، مقالات و نظریات خویش را ایراد نمودند. در این محفل تلاش گردید تا مشکلات زبان ها را به بررسی بگیرند و اظهار ناخرسندی نمودند که برخی زبان ها یا به حاشیه میروند و یا روبه فراموشی و نابودی گریبان گیر اند.

من نتوانستم نسبت ناخوشی صحتی مطلب و مقاله وعده شده را تهیه و ایراد نمایم. اما در این محفل اشتراک نمودم و خیلی مختصر چند دقیقه نئی صحبت نمودم که مفاد آن چنین است:

۱ - اگر منظور از زبان مادری همان زبان است که از مادر فرا میگیریم با تأسف در این محفل به جز یک خانم؛ هیچ مادری حضور نداشت. در چنین محافل زمانیکه از روز مادر و یا زبان مادری صحبت میشود حضور (مادران) حتمی است تا آنها بدانند که از آنها یادآوری مینمایند و همچنان مادران درک کنند که ارزش و مقام شان در جامعه مرد سالار چگونه بررسی میگردد.

۲ - نکته دوم آموزش و پرورش بانوان در افغانستان است. در کشور ما نه تنها از طرف دولت ها در گذشته توجه به آن نشده است بلکه خود ما مسؤول جدی آن هستیم. در برخی مناطق عده بی از مردم پسران خویش را به مکاتب برای آموزش اجازه نمیدادند چه رسد به آموزش دختران. سطح تعلیمی در کشور ما آنچنانی که لازم است در درجه قرار ندارد که قناعت بخش باشد. بنابراین هزاران دختر که با همه مشکلات و ناتوانایی اقتصادی؛ اجازه یافتند تا مکتب و لیسه را به اتمام برسانند و جمعی هم شامل پوهنتون شده و به درجات بلند فارغ شده اند. اما زمانیکه تشکیل خانواده دادند و ازدواج میکنند؛ همه تحصیل و تخصص را جبراً پشت پا زده؛ به زندگی زناشویی مشغول شده اند. بناً از این رهگذر بانوان متضرر میگرددند. اجازه کار و حتی برخی آنها نمیتوانستند بیرون از منزل قدم بگذارند. که ضربه مهلکی به زنان و حتی فرزندان آنها است.

۳ - اینکه تلاش صورت بگیرد تا فرزندان خود را در بیرون افغانستان با زبان مادری آشنا بسازیم. زبان مادری در شکل گیری هویت و شخصیت افراد تأثیر مثبت دارد و در واقع بخشی از هویت فرد است. در این راستا مثال های را برشمردم که نه تنها مادران بلکه پدران مسؤولیت دارند تا زبان مادری یا زبان که والدین شان صحبت میکنند به صورت جدی آموزش داده شود و بکوشند تا فرزندان شان در منزل به زبان والدین خویش صحبت نمایند. در غیر آن چند سال بعد و یا نسل دوم و سوم هرگز زبان های مادری خویش را صحبت نخواهند کرد.

ما شاهد بسیار از فرزندان ما هستیم که بین خود به زبان کشور دوم و یا سوم که مهاجر شده اند صحبت مینمایند و برخی از فرزندان که در اروپا و امریکا تولد شده اند؛ از نوشتن و خواندن زبان مادری بی اطلاع اند. که باید پدران و مادران در این زمینه توجه جدی نمایند. در غیر آن به محو زبان مادری و حتی محو خود ما که از کجا آمده ایم مواجه میشویم.

اگر وضع به همین منوال باشد؛ آیا موجودیت و هویت ما تا چند سال دیگر بیست یا سی سال آینده چگونه خواهد بود؟

۴ - نکته مهم اینکه یادگیری زبان مادری آموزش زبانهای دیگر یا خارجی را آسان می نماید و منجر به پیشرفت زبانی و آموزشی میشود. کودکان از این طریق به درک بهتری دست می یابند و موفق میشوند تا چندین زبان را مقایسه و استفاده کنند. بنابراین کورس ها و صنوف زبان مادری را در کشورهای که زندگی میکنیم ایجاد نمایم و موافقه سوسیال ها و کمون ها را بدست آورده تا در این زمینه، ما را همکاری و کمک نمایند. در سال ۲۰۰۱ - ۲۰۰۲ به همکاری مکاتب در دو شهر موفق شده بودم تا چهار صنف زبان مادری و ادبیات و تاریخ افغانستان را به اطفال و جوانان تدریس کنم. ارزومندم تا هموطنان ما یکبار دیگر موفق به تدریس زبان های مادری برای فرزندان خویش گردند.

۵ - یادگیری و حتی تحصیل و رواج زبان مادری بین اعضای خانواده به تداوم پیوند مردم با گذشته و ریشه خود و جلوگیری از گسستن این پیوند و بی هویتی ما به طور کلی و بی هویتی زبانی به طور خاص میگردد. بناً مثال برجسته بی که با گذشت هفتاد سال در کشور هند در یکی از قریه ها به نام Unniara راجستان یکصدوسی کیلومتر جنوب جیبور به تعداد پنج صد یا شش صد نفر زندگی دارند نام بردم که تا هنوز به فرزندان خویش زبان مادری یا پشتو را آموزش داده و همه تحت Hindu Pashton Community گردهم جمع آمده اند. این گروه اولاً توسط خط دیورند در سال ۱۸۹۳ م از افغانستان جدا شدند و ثانیاً بعد از سال ۱۹۴۷ م استقلال هند و تقسیم نیم قاره به پاکستان و هندوستان از سرزمین خویش (لورایی، بوری و میختار) کویته؛ اخراج شدند و جبراً در هند ماندند. اما زبان خویش را تا حال حفظ نمودند.

در مجموع:

این محفل با گردهمایی افغانهای مقیم دنمارک بسیار ارزنده بود. در مورد مشکلات زبان مادری صحبت های همه جانبه صورت گرفت. و نقش جوانان و سهم گیری آنها در این محفل برای من بسیار خوشایند بود. بار اول است که سیمینار و یا محفل با سهمگیری فعال جوانان همراه بود و هر کدام شان نظریات و مطالب خویش را در باره مشکلات زبان های مروج وطن بیان نمودند.

در حقیقت سیمینار در دو مرحله انجام شد. محترم محمد یوسف هیواد دوست و خانم محترمه شان منحیث گرداننده پروگرام سهم ارزنده داشتند. افغانهای شهر سنوبورگ همچنان در نظم و تنظیم این سیمینار زیاد توجه نموده بودند. که قابل تقدیر میباشد. در پایان محفل ارزیابی و پیشنهادات ارایه گردید و وعده سپردند که مقالات ایراد شده در یک مجموعه بصورت جداگانه انتشار پیدا میکند.

پایان